

9

ÇEVRE EĞİTİMİ

PROF.DR.MUSTAFA TALHA GÖNÜLLÜ

EĞİTİM

TDK Sözlük

1. isim Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye:
2. isim, eğitim bilimi Eğitim bilimi.

Vikipedi

Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizesidir. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

EĞİTİM

Eğitim; kişinin zihinsel, bedensel, duygusal, toplumsal yeteneklerinin ve davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi, ya da ona bir takım amaçlara d6n6k yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların t6m6d6r. Eğitimi en yaygın ve bilindik kullanımıyla; bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik (eğitimin amaçlarına uygun) değişmeler meydana getirme s6recidir diye tanımlayabiliriz.

Bu tanıma g6re;

- Eğitim bir s6reçtir.
- Eğitim s6recinde, bireyin davranışlarının istenilen y6nde değiştirilmesi amaçlanmaktadır.
- Bireyin davranışlarındaki değişme kasıtlı olarak gerçekteştirilmektedir.
- Eğitim s6recinde bireyin kendi yaşantıları esas alınmaktadır.

<https://mehmetkaplanortaokulu.meb.k12.tr/icerikler/egitim-bir-surectir>

EĞİTİM

Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla bu farklılaşma gerçekleşir. Bu noktada eğitimin aynı zamanda bir "kültürleme" aygıtı olduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyoloji'nin en temel kavramlarından biri olan "kültürleme" ya da bilindik ifadesi ile "sosyalizasyon" (toplumsallaşma); bir toplumun üyesi olan/olacak insanoğlunun üyesi olduğu toplumunun kültürel öğelerini öğrenmesi sürecidir. İnsanın kişilik yapısı büyük ölçüde içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. Toplumun, bireyleri kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilemesi ve değiştirmesine "kültürleme" denir. Kültürleme ailede, sokakta, işyerinde her türlü seremoni ve merasimde bilinçli ya da bilinçdışı kendiliğinden oluşan öğrenmeleri ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar (ki eğitimciler kültürlemenin bu kısmını "informal eğitim"; amaçlı olarak yapılanını ise "formal eğitim" olarak adlandırırlar). Kültürlemenin amaçlı olarak yapılan kısmı eğitimidir. Bu nedenle, eğitimi "kasıtlı kültürleme süreci" olarak da tanımlayabiliriz.

EĞİTİM

Formal Eğitim:

Formal eğitim amaçlı eğitimidir, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Okullardaki eğitim formaldır. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Bitinceye kadar da özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür. Bu süreç bazı aşamalarında ve sonunda "değerlendirme"ye tabi tutulur. Okul dışında da formal eğitimden söz edilebilir. Okul dışı formal eğitim sürecinin okullardakinden farkı; kısa süreli olması, öğrencilerin yaşlara göre gruplandırılmaması, ihtiyaç duyuldukça yapılması ve belli konularla sınırlandırılmasındadır. Her ikisi de süreç olarak aynı özellikleri taşır. Okul dışı formal eğitim, okul eğitimini tamamlamak ve insanları yaşam boyu eğitmek gibi işlevleri yerine getirir.

Formal Olmayan (İnformal) Eğitim:

Yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Amaçlı ve planlı değildir. Kişi karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşimde buldukça farkında olmadan yeni şeyler öğrenir. Formal olmayan eğitimin iki önemli öğrenme yolu gözlemek ve taklit etmektir. Çocuklar arkadaşlarıyla oynarken, gençler akran grupları içinde birbirleriyle etkileşirken yardımlaşmayı, dayanışmayı, işbirliği yapmayı, kurallara uymayı, grup değerlerini benimsemeyi ve uymayı öğrenirler ve toplumsallaşırlar. Bu tür öğrenmeler ailede, sokakta, işyerinde, televizyon önünde, bilgisayar başında, okulda sınıflarda, koridorlarda ve bahçede, kısaca yaşam içinde kendiliğinden meydana gelir.

İnformal eğitim sürecinde insanlar arzu edilmeyen, zararlı alışkanlıkları da edinirler. Kavga etmek, sigara içmek vb. bunlara örnek olarak verilebilir.

Çok küçük ve/veya geleneksel toplumlarda eğitim bütünüyle "informal" yollarla gerçekleştirilir. Aslında okul bünyesinde de derslerde sadece konu alanı ile ilgili bilgiler ve uygulamalar değil öğretmen davranışları, düşünüş biçimleri ve değerleri de bir şekilde öğrencilere aktarılmaktadır.

EĞİTİM

Toplumlar büyüyüp geliştikçe informal eğitim süreci bireylerin yetiştirilmesinde yeterli olmamış, planlı ve formal eğitim mekânları olan okullar kurulmuştur. Formal ve informal eğitim süreçleri toplumda birbirinin yanında ve çoğu zaman iç içe olarak işlevlerini sürdürürler. Bazı durumlarda formal bazılarında ise formal olmayan süreçler daha baskındır. Her iki sürecin iç içe bulunduğu ve eğitimin yarı formal bir özellik taşıdığı yerler de vardır.

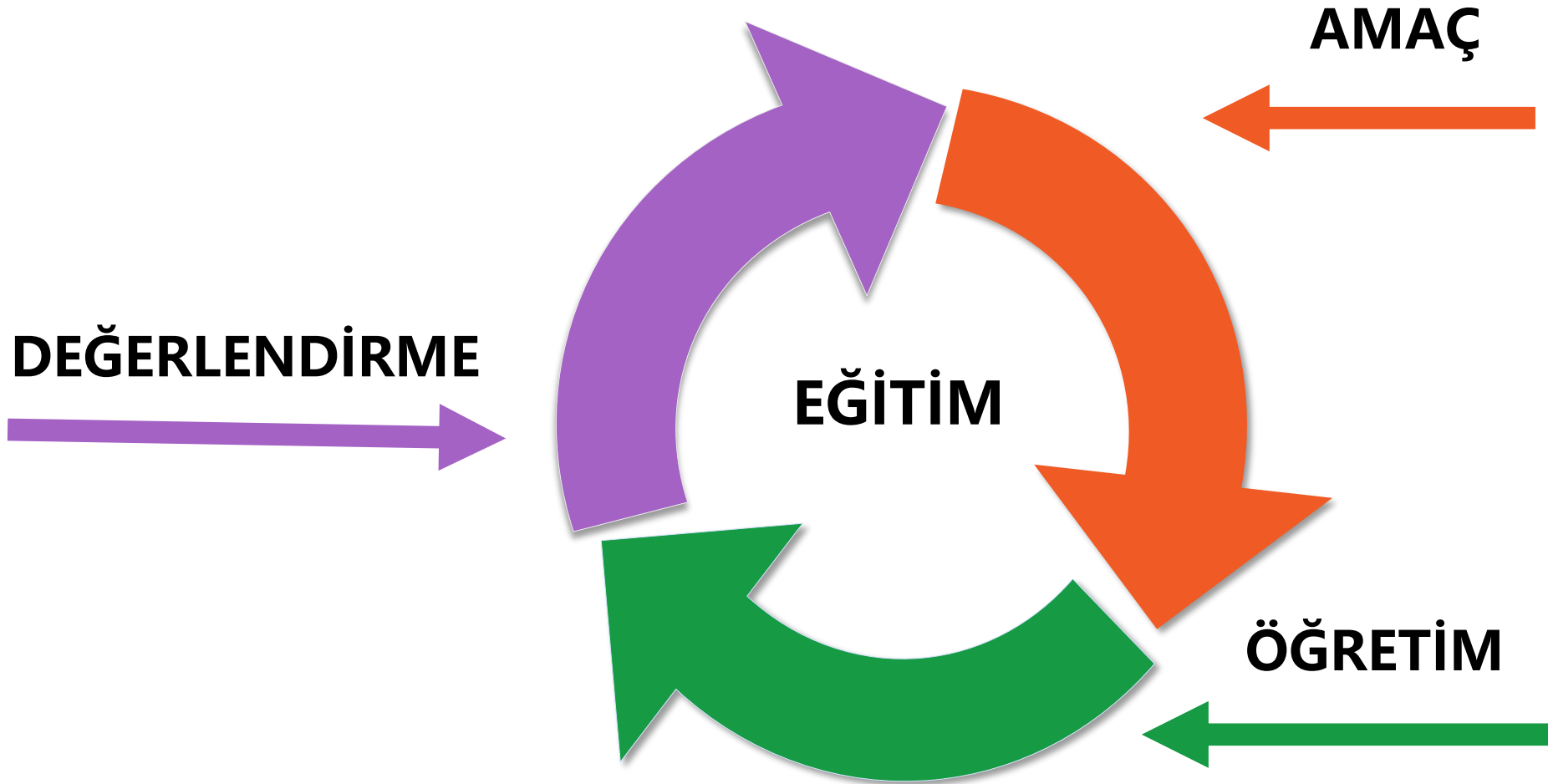
EĞİTİM SÜRECİ

Süreç; belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ya da durumların akışıdır. Eğitim sürecini birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur. Birbirini izleyen öğrenmelerin oluşturduğu sürece eğitim diyebilmek için bu öğrenmelerin belli bir hedefe ya da hedefler dizisine ulaşmak için yapılması gerekir. Her öğrenme zincirini eğitim olarak niteleyemeyiz.

Eğitim sürecinin üç temel öğesi vardır.

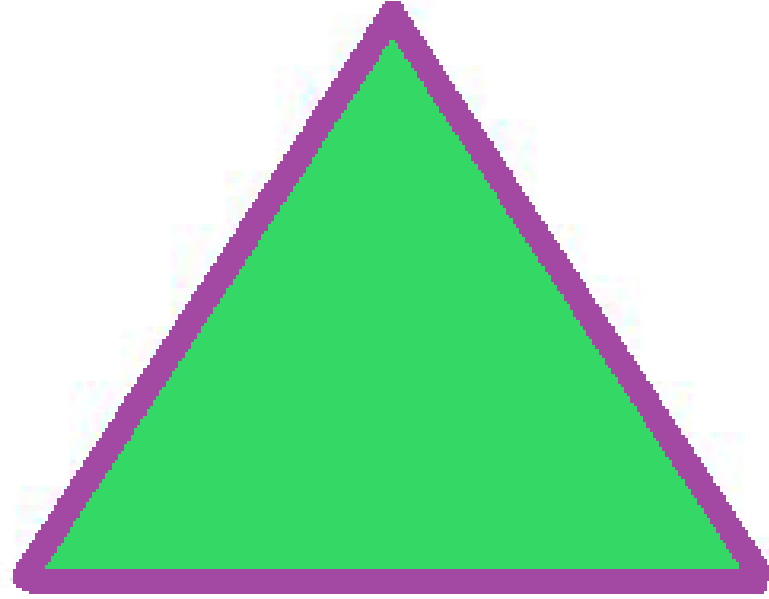
- 1- Amaç,
- 2- Öğretme ve öğrenme etkinlikleri,
- 3- Değerlendirme.

EĞİTİM SÜRECİ

EĞİTİM SÜRECİ

ÖĞRENCİ

PROGRAM

ÖĞRETMEN

EĞİTİM SÜRECİ

1- Amaç:

Eğitim bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapılır. Amaçlar eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirler. Eğitilecek kişinin davranış ölçütlerini ortaya koyar. Amaçların gerçekleştirilmesi toplumun istediği insan tipinin yetişmesi demektir. Eğitim sürecine giren kişinin kişiliğinin bazı yönlerinin, amaçların gösterdiği doğrultuda değişmesi ve gelişmesi beklenir. İnsan kişiliğini etkilemeyen ve kalıcı olmayan değişimler eğitim değeri taşımaz.

2- Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri:

Eğitimin amaçları öğrenme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenmenin içeriğini amaçlar belirler. İçerik kültürden kültüre değişebilir. Fakat öğrenme olayı evrenseldir. Eğitim sürecinde öğrenme, öğretme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenme ve öğretme birbiriyle iç içe olan etkinliklerdir. Öğrenmede öğrenenin öğretilmede ise öğreticinin ağırlığı daha fazladır.

Öğrenme;

Ürün olarak ele alındığında, geçirdiği yaşantıların sonucu olarak kişinin davranışlarında oluşan bir dereceye kadar kalıcı nitelikteki değişimlerdir. Süreç olarak ele alındığında, bir dereceye kadar kalıcı nitelikteki davranış değişimlerine neden olacak etkileşimler bütünüdür.

EĞİTİM SÜRECİ

Öğretme;

en geniş anlamıyla öğrenmeyi sağlama etkinlikleridir. Öğretme bilinçli ve amaçlı bir etkinliktir. Öğretme faaliyetleri bireyde davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla bir kişi ya da grup tarafından düzenlenebileceği gibi bilgisayar, televizyon, film, kitap gibi çeşitli materyallerde yer alan görsel ve yazılı sembollerle de sağlanabilir.

Öğretim;

planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme faaliyetleridir. Öğretme faaliyetlerinin önceden saptanan amaçlar doğrultusunda, istenilen davranışların kazandırılması amacıyla düzenlendiği yerler genellikle eğitim kurumlarıdır.

Öğretim, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bileşkesidir. Yani öğretim, öğretme ve öğrenmeyi birlikte kapsamaktadır. Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür.

3- Değerlendirme:

Değerlendirmeyi genel anlamda hedeflere ulaşma derecesini belirleme ve elde edilen verilere dayanarak aksayan yönleri düzeltme işidir diye tanımlamak mümkündür. Eğitim sürecinin sonunda değerlendirme yer alır. Öğretme-öğrenme süreci sonucunda alınan ürünün eğitimin amaçlarına uygun olması gerekir. Bu nedenle değerlendirme süreci eğitim sürecini tamamlayan ve onun ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim sürecini değerlendirmezsek onu kontrol altına alamayız. İzlenemeyen bir süreç, denetim altına alınamaz. Değerlendirme sonuçlarına göre hem sürecin çalışması hem de ürünün kalitesi kontrol edilir. Süreçteki değişme ve yenileşmeler değerlendirme sonucuna göre yapılır.

EĞİTİM SÜRECİ

1.2. EĞİTİM SÜRECİNİN ÖZELLİKLERİ

1. Eğitim süreci kapsamlıdır. Okul içinde ve dışında, okul öncesi ve sonrası, öğrenmenin oluştuğu bütün koşullarda eğitimden söz edilebilir.
2. Eğitim süreci çok boyutludur. Eğitim, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik olgularla olduğu kadar, bireyin ve toplumun dünü-bugünü ve yarınıyla da ilgilidir.
3. Eğitim süreklidir. İnsanın gelişimi ve öğrenmesi süreklidir, bu nedenle eğitim de süreklidir. Yaşam boyu sürer.
4. Eğitim süreci dinamiktir. Bilimsel ve teknik gelişmeler, ekonomik ve sosyo-kültürel dinamizm eğitime yansır. Bunun tersi de mümkündür; eğitim bu dinamizme yön verir.
5. Eğitim bilimsel araştırma ve bulgulardan kaynaklanır. Eğitim sorunlarının çözüm yolu bilimsel araştırmalardır. Öğrencilere öğrettiğimiz ders konularının kaynağı da bilimsel araştırmalardır.

EĞİTİM SÜRECİ

1.2. EĞİTİM SÜRECİNİN ÖZELLİKLERİ

6. Eğitimin ulusal ve uluslararası yönleri vardır. Eğitim cereyan ettiği çağı izler; öğrenme gibi temel alanlardaki araştırma bulguları bütün ülke eğitimcilerini ilgilendirir. Diğer taraftan, eğitim, sürdürdüğü ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınma ihtiyaçları doğrultusunda yürütülür; bu yüzden millidir.

7. Eğitim insana özgüdür.

8. Eğitim yaşantılarla gerçekleşir.

9. Eğitim amaca yöneliktir.

10. Eğitim süreci olumluya dönüktür. Eğitim ilke olarak olumlu davranışlar kazandırır. Olumsuz davranışa yöneltmek, süreci kötüye kullanmak anlamına gelir. Hiçbir millet, eğitime, hırsız, ahlâksız, katil yetiştirmek için yatırım yapmaz; aksine eğitim görmüş insan denince, iyi vatandaş, dürüst iş ve meslek adamı anlaşılır.

11. Eğitim bütünleyicidir. Eğitim, bütün bireyleri, Milli Eğitimin Amaçları doğrultusunda yetiştirir. Milli Eğitimin amaçları milli birliğin sağlanmasına yöneliktir.

1.2. EĞİTİM SÜRECİNİN ÖZELLİKLERİ,

12. Eğitim mekân yönünden sınırlandırılmaz. Her yerde oluşur.

13. Eğitim (milli) kalkınma ile doğrudan ilgilidir. Kalkınmanın en önemli unsuru olan insan gücü, eğitim yoluyla sağlanır. İyi bir insan gücü plânlaması, kalkınmayı, kalkınmış bir toplum ise, genel olarak, iyi bir eğitimi gerçekleştirir.

14. Eğitim kültürle iç içedir. Kültürü oluşturur, geliştirir ve kültürden etkilenir. Her birey bir kültür içinde doğar; örgün veya yaygın eğitim yoluyla, kültüre uyum sağlamaya çalışır. Etkin bir eğitim, bireyin kültürü geliştirmesine de yardım eder.

15. Eğitim bir uyum sürecidir.

1.2. EĞİTİM SÜRECİNİN ÖZELLİKLERİ,

16. Eğitim, etkileşim halinde olan kuvvetlerin ürünüdür. İnsan fizyolojisinde organların dayanışma ve etkileşimi, nasıl bünyeyi etkiliyorsa, bu kuvvetler de eğitimi etkiler. Eğitim alanında çalışan bilim adamları, felsefe, psikoloji, tarih, sosyoloji, kültürel antropoloji, ekonomi, teknoloji, politika vb. alanlarla eğitimin etkileşimini araştırırlar. Bu araştırma sonuçları, ideal olarak, eğitim programlarına yansır. Birey ne kadar yetenekli olursa olsun, başarısı, eğitim programında yer alan amaçları gerçekleştirmesine bağlıdır. Eğer yukarıda saydığımız etkileşim alanları eğitim programlarına yansımamışsa, bireyin okul başarısı ile hayattaki başarı şansı arasındaki boşluk daha da büyür.

1.3. EĞİTİMİN TEMEL İŞLEVLERİ

Eğitimin temel işlevleri aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

1. **Bireysel İşlevi:** Bireyin, beden, zihin ve ruhsal yapısını geliştirmek, bireye meslek kazandırmaktır.
2. **Eğitim Toplumsal İşlevi:** Eğitimin amacı kültürü yeni nesillere aktarmaktır. Bu şekilde bireyin topluma uymasına yardımcı olur. Eğitim bir kültürlenme sürecidir. Eğitim bir yandan kültürü etkilerken diğer yandan da kültürden etkilenir. Eğitim kültürel değişmeyi sağlar ve yeni kuşaklara aktarır.
3. **Ekonomik İşlevi:** Nitelikli insan gücü, bilinçli üretici ve bilinçli tüketici yetiştirmektir.
4. **Siyasal İşlevi:** Toplumun insan yetiştirme düzenine uygun olarak ülkenin anayasal yapısını koruyan bireyler yetiştirmek, girişken insan yetiştirmek, lider ve bilinçli seçmen yetiştirmektir. Bireylere, demokratik yaşamın gerektirdiği bilgi, davranış ve tutumlar kazandırmaktır.

1.3. EĞİTİMİN TEMEL İŞLEVLERİ

5. **Gizil İşlevi:** Eş seçme, tanıdık sağlama, statü kazandırma, çocuk bakıcılığı, işsizliği önleme, çocuğun ekonomik sömürsünü önleme, kötü alışkanlıkları ve suç önleme gibi gizil işlevleri vardır.

Eğitim; bireyin topluma uyum yapmasına ve bireyde var olan istidat ve yeteneklerin en son sınıra kadar gelişmesine yardım eder, bireyin olumlu davranışlar geliştirmesini sağlar (Varış,1994).

Eğitim, bireyde davranış değiştirme, geliştirme ve uyum gibi dayanışma halinde bulunan işlevleri gerçekleştirirken genel olarak aşağıda verilen ayrıntılı amaçlardan hareket eder:

1. Eğitim bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım eder.
2. Eğitim bireyin insan ilişkilerini geliştirmesine yardım eder.
3. Eğitim bireyin ekonomik etkinliğini geliştirir.
4. Eğitim bireyin vatandaşlık sorumluluğunu geliştirir.

EĞİTİM BİLİMİ

TDK Sözlük

1. isim Öğretim ve eğitimi kurallara bağlayan bilim kolu, eğitim, pedagoji.
2. isim Öğretmenlik sanatı, uygulaması veya mesleği için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran bilim dalı, pedagoji.

Vikipedi

Eğitim bilimleri ya da pedagoji, eğitimi inceleyen bilim dallarının tamamına verilen addır.

Eğitimin çeşitli kademelerine uzman öğretici yetiştirmek, üniversite ya da yüksekokul mezunu olmuş ve formasyon eğitimi almış, öğretmenlik yapmak isteyen kişilere düzenlenen programlardır.

EĞİTİM BİLİMLERİ

Temel Disiplinler

Eğitimde Program Geliştirme	Eğitim yönetimi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Eğitim Programları ve Öğretim	Eğitim psikolojisi	Eğitim felsefesi
Eğitsel Ölçme ve Değerlendirme	Gelişim psikolojisi	Eğitim sosyolojisi
Eğitim teknolojisi	Öğrenme psikolojisi	Eğitim tarihi
Öğretim teknolojisi	Okul psikolojisi	Uluslararası eğitim

Özel Eğitim

Öğretmen eğitimi	İlk eğitim	Yüksek eğitim
Erken çocukluk dönemi eğitimi	Orta eğitim	Yetişkin eğitimi

EĞİTİM BİLİMLERİ

ÖĞretim alanları:

Türkçe eğitimi

Okuryazarlık eğitimi

Matematik eğitimi

Doğa bilimleri eğitimi

Sosyal bilimler eğitimi

Yabancı diller eğitimi

Sanat eğitimi

Beden eğitimi

Teknoloji eğitimi

Meslek eğitimi

İşletme eğitimi

Din eğitimi

Özel eğitim

Bu alanlara başkaları da eklenebileceği gibi alanların her birisi ayrıca kendi dallarına ayrılırlar.

ÇEVRE EĞİTİMİ İHTİYACI

- * Çevrenin korunması, günümüzde insanlığın karşı karşıya olduğu en önemli konulardan biri olup, yeterince fark edilmese de en acil ve en önemli durumda olan bir sorundur.
- * **Sağlıklı yaşam** için temiz bir ortam ve temiz bir çevre şarttır. Buna alınan gıdalar ve içilen su da dahildir.
- * Yukarıda belirtilen sorun ve ihtiyaçları gidermede; **Eğitim**, çevreyi korumak veya korumak için çok önemli bir **rol oynayabilecek etkidir**.
- * **Çevre krizlerini çözmek** için gerekli olan **değer, beceri ve tutumların geliştirilmesine** yardımcı olacaktır.

ÇEVRE EĞİTİMİ GEREKTİREN BAŞLICA ÇEVRE SORUNLARI

- Enerji krizi ve ilgili konular
- Toprak erozyonu
- Su eksikliği
- Yaban hayatı neslinin tükenmesi
- Ormansızlaşma
- Sağlık tehditleri ve sanitasyon

EĞİTİMİN ÇEVRENİN KORUNMASINDAKİ ROLÜ

- ❑ Çevre eğitimi, çok sayıdaki **çevre sorunlarını halletme ihtiyacına yardımcı** olur.
- ❑ Çevreyle ilgili istenen en iyi sonuç **hem yeni hem de eski nesillere** uygun eğitim vermektir.
- ❑ Eğitim, bir toplumda var olan farklı çevre sorunlarını çözmeye **çözümlerin başında gelir.**

ÇEVRE KORUMA

- **Çevrenin Korunması**, doğal çevrenin bireyler, kuruluşlar ve hükümetler tarafından korunması uygulamasıdır.
- **Çevre Korumanın amaç ve hedefleri**; doğal kaynakları ve mevcut doğal çevreyi **korumak** ve mümkünse **hasarı onarmak** ve **eğilimleri tersine çevirmektir**.

'ÇEVRE' VE 'EĞİTİM' TERİMLERİ

Bu iki terimin Neden, Ne zaman, Nasıl ve Hangi amaçla yan yana geldiği sorularının cevabı;

bireylerin Çevre Sorunlarına dair duygu ve endişelerinden, bu sorunların doğurduğu yerel, uluslararası ve küresel öneme sahip olaylara dayanmaktadır.

Çevre, "organizmaların yaşamını ve gelişimini etkileyen tüm koşulların ve etkilerin toplamı" olarak tanımlanır.

Çevre ve Eğitim birleştiğinde ise, "Çevre hakkında istenen tutumların, değerlerin, becerilerin, anlayışın ve ilginin oluşturulması, bugün ve gelecekteki insanların hayatta kalması için çevreyi korumak ve geliştirmek" olarak tanımlanmaktadır.

ÇEVRE EĞİTİMİ

- ✓ bireylerin çevre sorunlarını keşfetmelerine, problemi çözmeye katılmalarına ve çevreyi iyileştirmek için harekete geçmelerine imkân oluşturan bir eğitim sürecidir.
- ✓ kaynakların sürdürülebilir ve uygun bir şekilde kullanılmasını ve korunmasını gerektiren uygun ekolojik dengenin kurulması için çalışılması anlamına gelir.
- ✓ insanların çevre kirliliğinin ve kaynakların tükenmesinin ne kadar tehlikeli olabileceğini öğrenmeleridir.
- ✓ insan ve toplumun, olması gereken gerçek ve anlamlı yaşam rotasına oturmasıdır.
- ✓ insanlık ve doğa arasındaki dinamik etkileşimle ilgilenir. Tüm canlılar için yaşam kalitesi ve nesillerinin korunması.
- ✓ konuda teorik ve pratik bilimsel araştırmalar yapılır. Çevrenin sadece fizik ve biyoloji olmadığı, aynı zamanda sosyal ve kültürel yönleri olduğu görülür.

ÇEVRE EĞİTİMİ

- ✓ bireylerin mevcut ve gelecekteki çevre sorunlarını çözmek için bireysel ve toplu olarak hareket etmelerini sağlayacak kararlılık kazandıkları bir süreçtir.
- ✓ sadece olayları değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplum inşasını kapsayan karmaşık bir süreçtir.
- ✓ insanlara birlikte davranma, STK faaliyetlerine dahil olma, kent planlarına katılımcı olma ve eko-ticaret pazarlarını gözetmeyi sağlar.
- ✓ insanların çevre ile ilgili zorluklar hakkındaki bilgi ve farkındalıkları artırıp, zorlukları aşacak bilgi, bilinç, tutum ve motivasyonları teşvik eder.
- ✓ eleştirel düşünme, problem çözme ve etkili karar verme becerilerini de geliştirir. Bireylere bilinçli olmayı ve sorumlu kararlar verebilmeyi öğretir.

ÇEVRE EĞİTİMİ TANIMI *

- "Çevre Eğitimi, bireylerin çevre sorunlarını keşfetmesine, problem çözmeye ve çevreyi iyileştirmek için harekete geçmesine izin veren bir süreçtir. Sonuç olarak, bireyler çevre sorunları hakkında daha derin bir anlayış geliştirir ve bilinçli ve sorumlu kararlar verme becerilerine sahip olur." - **USEPA**
- "Çevre eğitimi, insan, kültürü ve biyo-fiziksel çevresi arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlamak ve takdir etmek için gerekli beceri ve tutumları geliştirmek amacıyla değerleri tanıma ve kavramları açıklığa kavuşturma sürecidir. Enerji Verimliliği ayrıca karar verme ve kendi kendini formüle etme uygulamalarını da içerir. çevresel kalite ile ilgili konularda davranış kuralları." - **IUCN** (International Union for Conservation of Nature)
- "Çevre eğitimi, insanların çevre ve ilgili zorluklar hakkındaki bilgisini ve farkındalığını artıran, zorlukları ele almak için gerekli becerileri ve uzmanlığı geliştiren ve bilinçli kararlar almak ve sorumlu eylemlerde bulunmak için tutumları, motivasyonları ve taahhütleri teşvik eden bir öğrenme sürecidir." - **UNESCO**

ÇEVRE EĞİTİMİ'NİN FAYDA VE KATKILARI

- Hayal gücü ve coşkuyu artırır
- Öğrenme, mevcut grubun ötesine geçirir
- Eleştirel ve üretken düşünme becerilerini geliştirir
- Hoşgörülü ve anlayışlı olmayı destekler
- Çevre konularında mevcut öğrenme standartları karşılanmış olur
- Biyofobinin ve doğa-eksikliğini hissetme huzursuzluğunun azalması
- Sağlıklı yaşam tarzları teşvik edilmiş olur
- Öğrenciler ve öğretmenler güçlendirilmiş olur
- Toplumlar güçlü hale gelir
- Çevreyi iyileştirmek için sorumluluk alınır hale gelinir

BIYOFİLİ

- ❑ **Biyofili:** Doğayı sevme. İnsanların hayvan, bitki, bitki örtüsü, su, doğa sesleri, mevsimsel değişiklikler gibi doğal uyaranlara doğuştan gelen bir yakınlık isteği şeklinde ifade edilen bir terimdir. Yani, insanın doğaya bağlı yaşama inanç ve isteğine biyofili deniyor.
- ❑ **Biyofobi:** Doğaya karşı isteksizlik. Doğaya, doğadan olanlara yakınlık duymama, korkma ve ürkme halleridir.

BIYOFİLİ

Biyofobik madde

Biyofilik madde

Şekil 1. Çocuklar İçin Biyofili Ölçeği'nden Biyofilik ve Biyofobik Madde Örneği

“Bu çocuk içerde oynamaktan hoşlanır (biyofobik). Bu çocuk dışarda oynamaktan hoşlanır (biyofilik)”

Simge YILMAZ, Refika OLGAN, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Doğaya Yakınlık (Biyofili) Seviyelerinin Araştırılması

BIYOFİLİ

Biyofobi'nin ortaya çıkışı:

Eğer çocukların doğa ile olumlu ve yakından bir ilişki kurmalarına imkan verilmezse, doğadan uzaklaşma, ilgisiz olma ve hatta doğaya karşı olumsuz yargıları olan biofobi rahatsızlığı ortaya çıkabilmektedir.

İnsanlarda biyofobinin belirmesi ve ortaya çıkışı oldukça geniş bir aralıkta olabilmektedir. Bu tür fobiye sahip insanlar; doğa ve doğal olan yerlerden uzak durma, açık tabii alan ve arazilerde kendini huzursuz hissetme ve rahatsız olma gibi durumları sergileyebilmektedir. Ve bu özellikteki insanlar, tamamen insan yapımı, sunî ortam ve yerlerde yaşamayı kendisi için olmazsa olmaz görür ve kendini ancak böyle yerlerde güvende hissederler. Ortamların fiziğine aşırı duyarlı ve hassas olurlar. Tabiki biyolojik varlıklar istemedikleri bir unsur olur.

BIYOFİLİ

Biyofobi'nin ortaya çıkışı:

Biyofobi, esasen, günümüzde, doğayı değersiz gören, her şeyi işlenmiş halde tüketen, aşırı tüketime alışmış, üreticilik arzusu az, geri dönüşüm konusunda duyarsız, faydalandığı doğanın değerini bilmeyen insanların ortak özelliklerinin adıdır. Ki bu olgu dünya insanlık tarihinin en zirve haline ulaşmış durumda olup, bu olgu da maalesef insandan insana bulaşmış bir hastalık olmuştur.

BIYOFİLİ

Biyofili (Doğa Dostu olma) bir ihtiyaçtır:

Doğa ile irtibatını koparmamış insanlar, görece daha huzurlu olmakta, ruh ve hatta vücut sağlığı bakımlarından olumlu durumda olurlar. İnsan, ister istemez, doğanın varlığına ve doğayla etkileşime ihtiyaç hissetmektedir. İşte bu etkileşim, biyofili olarak tezahür eder. Doğa ile olumlu ilişkide olma, insanın yaşam lezzetini ve yaşama isteğini artırıcı etki yapmaktadır. Esasen, bu durum, kişinin diğer insanları da kabul etmesinde daha sağlıklı bir tutum edinmesine de yardımcı olmaktadır.

Biyofili tanımı için Çevre Dostu olma da diyebiliriz. Ancak dostluk ve sevgi bilmek ve tanımak ile artan bir olgudur. İşte bu nedenle, Çevre Dostu olunması ve biyofili oluşması için çevre ve doğanın toplumu oluşturan insanlara ÇEVRE EĞİTİMİ ile olması gerektiği gibi tanıtılması gerekmektedir (Bazen doğayı bildiklerini sanan, ancak değer vermeyenler de vardır).

DOĞA DOSTU OLMAK İÇİN BİRKAÇ ÖNERİ

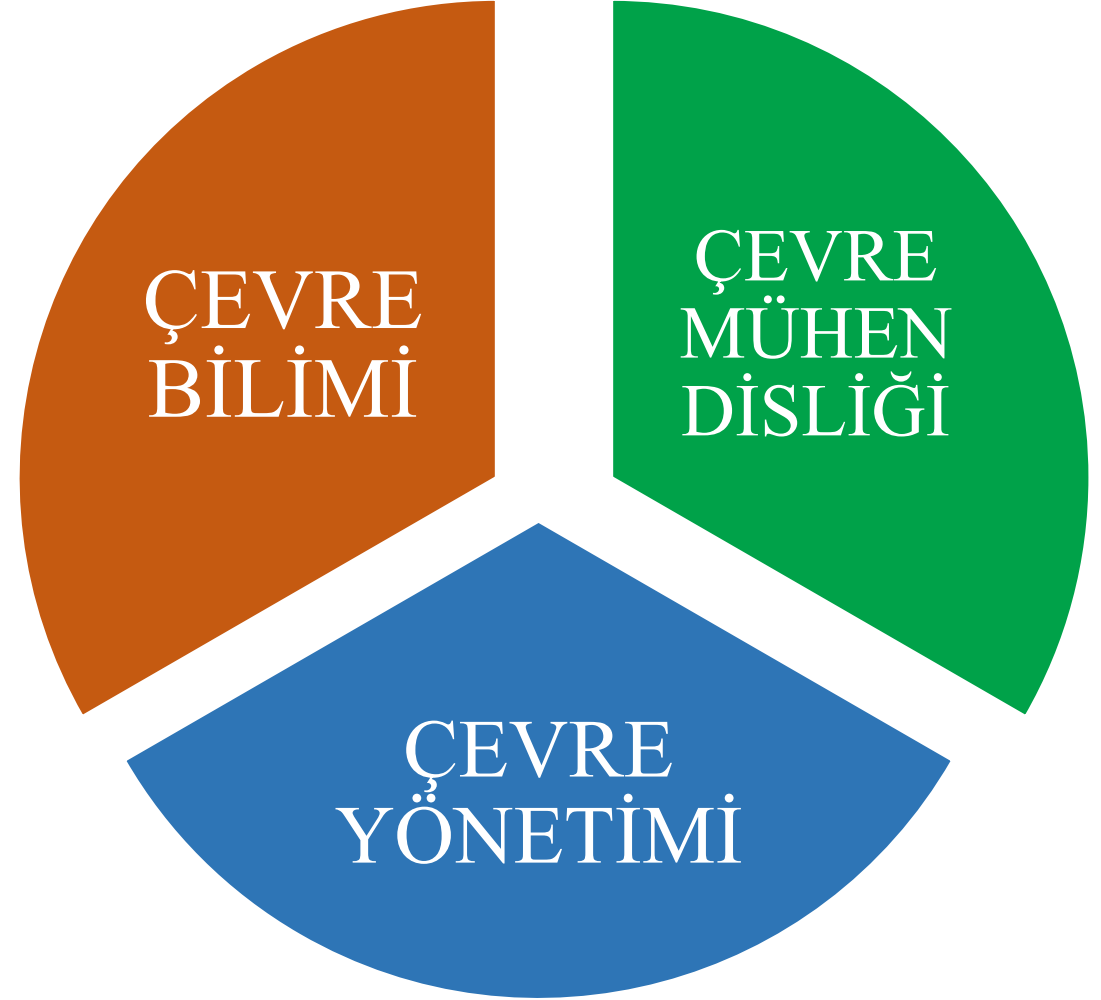
- Yerel ürünlerden alışveriş yapın. Daha az taşıma ve taşıma kayıpları.
- Doğal ve organik güzellik ürünlerini tercih edin.
- Kağıt ve plastik dışındaki elektronik eşya, eski kitap ve giysileri de geri dönüştürelim.
- Plastik kaptan satılan suyu içmekten kaçının. Plastik atıklar çevreye çok zararlıdır.
- Hediye paketinizi eski paket malzemeleri ile kendiniz hazırlayın.
- Mümkün olduğunda yürüyün. Bisiklet kullanın. Mecbursanız toplu taşımayı kullanın.
- Alışverişler için daima yeniden kullanılabilir çantalar bulundurun.
- Atıkları azaltmak ve paradan tasarruf etmek için enerji tasarruflu ampuller kullanın.
- Yerel Yiyin! Yerel yetiştirilmiş yiyecekleri alın ve yerel kaynaklı restoranlarda yemek yiyin.
- Evde su ve enerji tasarrufuna önem verin.
- Evde ve ofiste toksik olmayan kimyasalları seçin.
- Ağaç dikelim. Yıl içinde mutlaka ağaç dikmiş olalım yada dikilmesine yardım edelim. ...

MÜFREDAT PLANLAMA SÜRECİNDEKİ TEMEL BİLEŞENLER

- ✓ Yalnızca bilgi vermek yerine becerilerin geliştirilmesine yönelik aktif yönlendirme.
- ✓ Bilgi somut olarak hem yumuşak hem de zor beceriler şeklinde şekillendirilmelidir.
- ✓ **Doğaya karşı olumlu tutum, değer ve takdirin geliştirilmesi.**

ÇEVRE EĞİTİMİ İÇİNDEKİ ÜÇ DİSİPLİN

- ÇEVRE BİLİMİ
- ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ
- ÇEVRE YÖNETİMİ

ÇEVRE EĞİTİMİNİN KAPSAMI

1. Çevre ve çevresel zorluklara karşı farkındalık ve duyarlılık
2. Çevre ve çevresel zorluklar hakkında bilgi ve anlayış
3. Çevre için endişe verici tutumlar ve çevre kalitesini iyileştirme veya sürdürme motivasyonu
4. Çevresel zorlukları belirleme ve çözmeye yardımcı olma becerileri
5. Çevresel zorlukların çözümüne yol açan faaliyetlere katılım

ÇEVRE EĞİTİMİ HEDEFLERİ

1. **Farkındalık** (çevre ve sorunları hakkında farkındalık)
2. **Bilgi temini** (çevre hakkında temel bilgi)
3. **Tutum** (çevreye karşı sorumluluk duygusu)
4. **Beceri** (çevre sorunlarını çözme becerileri)
5. **Katılım** (çevre ile ilgili programlara katılım)

ÇEVRE EĞİTİMİNİN HEDEFLERİ

- Öğrencilerde çevre ve çevre sorunları hakkında farkındalık oluşturmak.
- Öğrencilerin çevreyi ve insanla olan ilişkilerini anlamalarını sağlamak.
- Öğrencilerin çevre ile ilgili temel bilgileri edinmelerini sağlamak.
- Çevre kalitesi ile uyumlu toplumsal değerleri belirlemek.
- Öğrencilerde çevreye karşı olumlu tutum oluşturmak.
- Öğrenciler arasında çevresel önlemleri ve eğitim programlarını değerlendirme becerilerini geliştirmek.
- Çevre sorunlarını çözmek için öğrenciler arasında beceri geliştirmek.
- Çevreye karşı sorumluluk bilinci oluşturmak.

ANAYASA'DA ÇEVRE HAKKI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI (R.Gazete : 9 Kasım 1982 — Sayı: 17863)

A. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması

Madde 56 – Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

ÇEVRE KANUNU'NDA ÇEVRE EĞİTİMİ

ÇEVRE KANUNU (2872 Nolu Kanun) (R.Gazete : 11 Ağustos 1983 — Sayı: 18132)

Çevrenin korunması

Madde 9 –

Çevrenin korunması amacıyla;

1) Çevrenin korunması ve kamuoyunda çevre bilincinin geliştirilmesi amacıyla, okul öncesi eğitimden başlanarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün eğitim kurumlarının öğretim programlarında çevre ile ilgili konulara yer verilmesi esastır.

...

ÇEVRE KANUNU'NDA ÇEVRE EĞİTİMİ

...

Yaygın eğitime yönelik olarak, radyo ve televizyon programlarında da çevrenin önemine ve çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik programlara yer verilmesi esastır. Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu ile özel televizyon kanallarına ait televizyon programlarında ayda en az iki saat, özel radyo kanallarının programlarında ise ayda en az yarım saat eğitici yayınların yapılması zorunludur. Bu yayınların % 20'sinin izlenme ve dinlenme oranı en yüksek saatlerde yapılması esastır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, görev alanına giren hususlarda bu maddenin takibi ile yükümlüdür.

ÜLKEMİZDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Ülkemizde 1970'li yıllardan beri çevre kirliliğini önlemeye, çevre sorunlarını ortadan kaldırmaya ve kaynakları en iyi şekilde yönetmek için etkin çevre politikaları oturtulmaya çalışılmaktadır.

Ülkemizdeki Çevre Eğitimi, genelde ortamın kendisinden gelişerek oluşan bir süreç şeklinde olmuştur. Kısmen örgün eğitim gayretleri olmuş ise de halka yönelik eğitimde daha ciddi yetersizlikler söz konudur. Hedef kitle sosyal ve kültür özellikleri değerlendirilmemiş ve bu nedenle de sorunlara yönelik üretilen bilgiler iş görmemiş, sorunlar çözülememiştir.

Ülke için ortak bir plan ve program dahilinde yapılmayan tüm gayretler, yerine göre kısmi ama sürekliliği olmayan cılız başarılar sağlayabilmiştir. İyi ve yüce niyetli gayretlerin dahi başarılı olamayışı, konuda zihin altına karamsarlık ekmektedir.

ÜLKEMİZDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Ülkemizde eğitimin kalıbı genel olarak örgün ve yaygın düzeyde yapılmaktadır. Okul öncesi dönemden üniversite dönemine kadar süren örgün eğitim süreci boyunca Çevre Eğitimi için yok denmeyecek düzeyde ama yetersiz ve en önemlisi başarısı olmayan bir gayret söz konusudur.

Çoğu söylemlerde okul öncesi eğitimde Çevre Eğitiminin etkili olacağı üzerinde durulmaktadır. Ancak burada şu tarzda konunun durumuna bir başka bakış yapacağız:

Kirli göle salınan temiz suda yetişmiş yavru balığın hikayesi!

Temiz su dolu bir havuzda büyütülmekte olan ve havuzdan yanlışlıkla havuz civarındaki kirli bir göle düşen bir balığın hikayesi. Böyle bir balık bünye olarak ne kadar temiz olsa dahi göl kirli olduğundan, gölde kirlenmeye mahkumdur. Küçük yaşta bir çocuğun iyi, güzel ve yüce anlayış ile Çevre Dostu olarak yetiştirilse dahi Çevre Dostu olma durumundan uzağında olan bir toplumda etkinliği olmayacaktır, belki ancak bir nesil sonra sonuç beklenebilecektir. Çevre sorunları bir sonraki nesli bekleyebilir mi?

ÜNİVERSİTE DÜZEYİNDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Ülkemizde 30'dan fazla üniversitede Çevre Mühendisliği Bölümleri mevcuttur. Ancak bunlardan ancak 20 civarında Lisans eğitimi yapılmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) vasıtasıyla üniversitelerde özendirilen bir "Çevre Eğitimi" konusu henüz yoktur.

Çevre Eğitimi, Eğitim Fakültelerinde ders olarak ele alınmaktadır. Eğitim Fakültelerinde çok nitelikli araştırmaların yapıldığı ve yapılmakta olduğu da görülmektedir.

2022 (Ekim) yılında, “Sürdürülebilir ve İklim Dostu Kampüs Oluşturulması Alanında İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır. Protokol kapsamında YÖK Başkanlığının koordinasyonunda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilk etapta seçilen 10 pilot üniversitede çalışmalar yapacak. Pilot uygulama için Orta Doğu Teknik, İstanbul Teknik, Yıldız Teknik, Ege, Gazi, Karabük, Bartın, Van Yüzüncü Yıl, Niğde Ömer Halis Demir ve Selçuk Üniversiteleri seçilmiştir.

Sürdürülebilirlik Dersimizde BM kapasamında Rio'da yapılan anlaşmayı aşağıda tekrar gözden geçireceğiz:

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KONFERANSI (Rio+20 ZİRVESİ)

BEYANNAME: "Yükseköğretim Kurumları ve ilgili kuruluşların Başkanları, Rektörleri, Dekanları ve Liderleri olarak, sürdürülebilir kalkınmanın uluslararası arayışında taşıdığımız sorumluluğun farkındayız.

20-22 Haziran 2012 tarihleri arasında Rio de Janeiro'da düzenlenen BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı vesilesiyle, aşağıdaki eylemleri desteklemeyi kabul ediyoruz:

- **Sürdürülebilir kalkınma kavramlarını öğretin**, tüm disiplinlerde çekirdek müfredatın bir parçasını oluşturmalarını sağlayın, böylece gelecekteki yüksek öğrenim mezunları sürdürülebilir kalkınma işgücüne girmek için gerekli becerileri geliştirir ve insanlara, gezegene ve karlara değer veren bir topluma nasıl ulaşılacağına dair açık bir anlayışa sahip olurlar. Yükseköğretim Kurumlarının ayrıca profesyonellere ve uygulayıcılara sürdürülebilirlik eğitimi vermeleri teşvik edilmektedir;
- **Sürdürülebilir kalkınma konularında araştırmaları teşvik** etmek, bilimsel ve teknolojik bilgi alışverişi yoluyla bilimsel anlayışı geliştirmek, yeni ve yenilikçi teknolojiler de dahil olmak üzere bilginin gelişimini, adaptasyonunu, yayılmasını ve transferini arttırmak.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KONFERANSI (Rio+20 ZİRVESİ)

- **Kampüslerimizi** şu yollarla **yeşillendirin**: i) bina ve tesislerimizdeki enerji, su ve malzeme kaynakları verimlilikleri yoluyla çevresel ayak izini azaltmak; ii) tedarik zincirlerimizde ve catering hizmetlerimizde sürdürülebilir tedarik uygulamalarını benimsemek; iii) öğrenciler ve öğretim üyeleri için sürdürülebilir hareketlilik seçenekleri sağlamak; iv) atıkların en aza indirilmesi, geri dönüşümü ve yeniden kullanımı için etkili programların benimsenmesi ve v) daha sürdürülebilir yaşam tarzlarının teşvik edilmesi.
- İçinde bulunduğumuz topluluklardaki **sürdürülebilirlik çabalarını destekleyerek**, sosyal olarak kapsayıcı ve küçük çevresel ayak izlerine sahip daha yaşanabilir, kaynak verimli toplulukları teşvik etmek için yerel makamlar ve sivil toplumla birlikte çalışmak.
- Bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmak ve ilerleme ve zorluklar hakkında düzenli olarak rapor vermek için UNESCO liderliğindeki BM Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim On Yılı, BM Akademik Etki, Küresel İlkeler Sözleşmesi, BM destekli Sorumlu Yönetim Eğitim İlkeleri girişimi ve BM Çevre Programı'nın Çevre Eğitim ve Öğretim girişimleri gibi **uluslararası çerçevelerle bağlantı kurmak ve sonuçları paylaşmak."**

ÜLKEMİZDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Bu konuda öncelikli olarak yapılması gereken, anaokulu ve kreş eğitimcilerinin çevre konularında eğitilmeleridir. Bu sistem içerisinde ilkokullarda ve ortaokullarda ders olarak ve bazı derslerde ünite olarak çevre konusu yer alırken, yüksek öğretim seviyesinde ise çevre mühendisliği bölümlerinde çevre eğitimi verilmektedir. Ancak “çevre dersi” olarak bazı eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümlerinde, ekoloji, toprak, flora-fauna konularında dersler olarak ziraat ve orman fakültelerinde, biyoloji bölümlerinde, halk sağlığı kapsamında çevre ve sağlık ilişkisi konularına tıp fakültelerinde, kentleşme ve çevre anabilim dalları içinde çevre politikalarına ilişkin dersler hem siyasal bilgiler, hem iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde verilmektedir. Ayrıca üniversiteler, hem çevre sorunları konusunda çalışmak, hem kamu otoriteleri için bir danışma kurulu olarak hareket etmek için çevre araştırma merkezleri de kurmuşlardır. Buna rağmen, uygulamada istenen verim elde edilememekte, çevrenin ve çevre sorunlarının disiplinler arası niteliğinin göz ardı edilmesine yol açmaktadır.

ÜLKEMİZDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Öte yandan çevresel bilgiye erişmede Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesinde “Çevresel Bilgi Bankası” oluşturulması çalışmaları; Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde tüm ülke çapında yaklaşık 2.000 ilköğretim okulunda uygulanan projeler; bu proje dışındaki ilköğretim okulları ile ortaöğretim okulları, özel ve kamu kurum ve kuruluşlarının talepleri doğrultusunda yapılan eğitim çalışmaları; 5 Haziran Dünya Çevre Günü etkinlikleri çerçevesinde uygulanan “Uygulamalı Çevre Eğitimi Pilot Projesi” kapsamındaki okullarda öğrenim gören öğrenci ve halkın katılımı ile şenliklerin düzenlenmesi; söz konusu projeye dahil okullar arasında düzenlenen yarışmalarda başarılı okulların ödüllendirilmesi; çevre ve orman konularında kamuoyunu aydınlatıcı ve uyarıcı nitelikte, çeşitli afiş ve broşürlerin basımı ve dağıtımı; bu amaçla yapılan televizyon filmlerinin TRT ve ulusal televizyonlarda yayınlanması; süreli yayınların çıkarılması (Kozalak Gazetesi ile Çevre ve İnsan Dergisi); Milli Eğitim Bakanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, TRT ve Jandarma Genel Komutanlığı ile imzalanan ikili işbirliği protokolleri dikkate değer gelişmelerdir.

ÇEVRE EĞİTİMİNİN TARİHİ

Çevre konusu, insanlık tarihi boyunca bu kadar zirvede öne çıkmamıştı. Sanayileşme. Sanayi Devrimi. Dünya Savaşları. Ve Tüketim Ekonomisi... Dolayısıyla, doğa üzerinde son yüzyıllar ve özellikle son on yılların birikimli bir olumsuz yığılması söz konusu oldu.

Çevre Kirlenmesi konusu giderek içinden çıkılamayacak derecede olumsuz bir birikimli yığılmaya gidince, en çok zarar gören günahsız doğa ve doğadaki canlılar, canlı türleri oldu.

Bunları gözleyen insan bu durumu kontrol altına almak, kendine de gelen tehlikeyi bertaraf etmek için araştırma, toplantı ve protestolar yapmaya başladı.

Çevre yani doğanın korunması için insanoğlu var olduğundan beri çevresini olumsuz görmek istemediği için belli bir düzeyde koruma ve düzeltme içinde olmuştur. Ancak günümüzdeki durum farklı boyutta olmuştur. İnsanın, mutlaka ve mutlaka, sırf kendini düşünen "insan merkezci" düşünce, yaklaşım ve eylemlerden uzaklaşması gerekmektedir.

ÇEVRE EĞİTİMİ GELİŞİMİ

1948 IUCN Konferansı Paris - "Çevre Eğitimi" teriminin ilk kullanımı.

1949 IUCN 'nin kuruluşu.

1968 UNESCO Biyosfer Konferansı, Paris.

1970 IUCN toplantısı, Nevada, ABD, Çevre Eğitimi'nin Tanımı.

1972 BM İnsan Çevresi Konferansı, Stockholm, İsveç,

1975 UNEP ve IEEP'in kuruluşu.

1977 UNESCO-İlk Hükümetler Arası Çevre Eğitimi Konferansı, Tiflis Konferansı, Tiflis, USSR.

1987 * UNESCO / UNEP Çevre Eğitim ve Öğretim Eğitim Kongresi, Tiflis Plus Ten Konferansı, Moskova.

* Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu - Ortak Geleceğimiz - Brundtland Raporu.

1988 * Çevre Eğitimi Hakkında Avrupa Kararı.

1992 * BM Çevre ve Kalkınma Konferansı – "Dünya Zirvesi" Rio.

1993 * Sürdürülebilir Kalkınma için Çevre Eğitimi Küresel Forumu.

ÇEVRE EĞİTİMİ ÖZELLİKLERİ NE OLMALI

- ✓ Çevre bütünlük içinde olmalıdır - Doğal ve yapay, teknolojik ve sosyal (ekonomik, politik, teknolojik, kültürel, tarihi, ahlaki, otantik).
- ✓ Okul öncesi düzeyde başlayan ve tüm örgün ve yaygın aşamalarda devam eden, sürekli, yaşam boyu süren bir süreç olmalıdır.
- ✓ Bütüncül ve dengeli bir bakış açısını temin için her disiplinin kendine has içeriğinden yararlanan yaklaşımı ile disiplinler arası olmak durumundadır.
- ✓ Başlıca çevre konularını yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası bakış açılarından inceleyerek, öğrencilerin diğer coğrafi alanlardaki çevresel koşullar hakkında da fikir sahibi olmalarını sağlar.
- ✓ Tarihsel perspektifi dikkate alarak mevcut ve muhtemel çevresel durumlara odaklanır.

ÇEVRE EĞİTİMİ ÖZELLİKLERİ NE OLMALI

- ✓ Çevre sorunlarının önlenmesi ve çözümünde yerel, ulusal ve uluslararası işbirliğinin değerini ve gerekliliğini teşvik edicidir.
- ✓ Çocuklar, gençler, yetişkinler ve olgun insanlar da dahil olmak üzere toplumdaki herkesi kapsamak zorundadır.
- ✓ Doğal çevrenin nasıl işlediği ve sürdürülebilirlik için yapılacaklar konularında doğru bilgiler verebilir.
- ✓ Görsel-işitsel programlar, seminerler, eğitim programları, çevre bilinci kampanyası vb. gibi her imkân kullanılabilir.
- ✓ Çevreyle ilgili bu eğitim, insanları ciddi, derin ve üretken düşünmeye yönlendirir.

ÇEVRE EĞİTİMİ ÖZELLİKLERİ NE OLMALI

- ✓ Öğrencilerin öğrenme deneyimlerini planlamada rol almalarını sağlar ve karar verme ile aldığı kararın sonuçlarını kabul etme ve savunma fırsatı sağlar.
- ✓ Edindiği bilgi, becerileri kullanarak, problem çözme ve bu imkanları her düzey ve çerçevede ilişkilendirebilme.
- ✓ Öğrencilerin çevre sorunlarının belirtilerini ve gerçek nedenlerini keşfetmelerine yardımcı olması.
- ✓ Çevre sorunlarının karmaşıklığını vurgular ve eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirir.
- ✓ Farklı öğrenme ortamlarını ve öğretime yönelik çok çeşitli eğitim yaklaşımlarını kullanır.

ÇEVRE EĞİTİMİNDE ODAK NOKTALARI

- ✓ Öğrencileri içinde yaşadıkları gerçek yaşam dünyası, doğal ve sosyal çevre ile tanıştıırarak gerçeklik kaygısı.
- ✓ Öğrencilerin çevre ile ilgili sorunları ve sorunları analiz etmelerini, değerlendirmelerini ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunmalarını sağlar.
- ✓ Öğrencilerin çevre sorunlarını anlamalarını ve olumlu çevresel eylemlerde bulunmalarını sağlar.
- ✓ İnsanlığın sürdürülebilirliğe doğru yolculuğunu kolaylaştırmak için öğrenciler arasında çevresel eylem becerilerini geliştirmek.

ÇEVRE ETİĞİ

- ✓ Yaşamamızı sağladığı ve hayatta kalmamızı sağladığı için dünyayı sevmeli ve değer vermeliyiz.
- ✓ Dünya için her günü değerli bilmeli ve mevsimlerin dönüşünde doğa kutlaması yapmalıyız.
- ✓ Kendimizi diğer canlılardan üstün tutmamalı ve onları yok etmeye hakkımız olduğunu düşünmemeliyiz.
- ✓ Beslendiğimiz bitki ve hayvanlara minnettar olmalıyız.
- ✓ Kaynaklarımızı yok edici silahlara harcamamalıyız.
- ✓ Doğa pahasına kazanım peşinde koşmamalı, zarar görmüş eski doğallığını geri kazanmaya çalışmalıyız.
- ✓ Eylemlerimizin dünyadaki etkilerini başkalarından saklamamalıyız.
- ✓ Yoksullaştırarak veya kirleterek gelecek nesillerin temiz ve güvenli bir gezegende yaşama hakkını çalmamalıyız.
- ✓ Herkesin dünyanın değerli kaynak hazinesini paylaşabilmesi için maddi malları ölçülü miktarlarda tüketmeliyiz.

ÇEVRE EĞİTİMİ'NİN BAŞLICA YÖNLERİ

ÇEVRE
HAKKINDA
EĞİTİM

- ÇEVRE'Yİ ÖĞRENME.

ÇEVRE YOLUYLA
EĞİTİM

- ÇEVRE VASITASIYLA
ÖĞRENİLENLER...

ÇEVRE İÇİN
EĞİTİM

- EĞİTİM. ÇEVRE'NİN
İHTİYAÇLARI İÇİN
ÖĞRENME.

ÇEVRE EĞİTİMİNİN ÖNEMSEDİKLERİ

- Biyoçeşitlilik nasıl korunur gibi modern çevre kavramlarını açıklama
- Daha sürdürülebilir yaşam şeklini öğretme
- Doğal kaynakları daha verimli kullanma
- Organizmaların doğal şartlar altındaki davranışlarını öğretme
- Topluluklar ve toplumlardaki organizmalar arasındaki ilişkileri öğretme
- İnsanları yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde çevresel konular ve sorunlar konusunda bilinçlendirme ve eğitme

ÇEVRE EĞİTİMİ ÖZELLİKLERİ

- Hayat boyunca süren bir süreçtir.
- Disiplinler arası ve bütünsel olup ve uygulamalı olmak zorundadır.
- Eğitime bir konu değil, lüzumlu tüm konulara birlikte yaklaşır.
- İnsan ve doğal sistemler arasındaki ilişki ve bağlantıyla ilgilidir.
- Çevreyi sosyal, siyasi, ekonomik, teknolojik, moral, estetik ve manevi yönleriyle birlikte ele alır.
- Öğrenme deneyimine katılımı, katılımcılığı teşvik eder.
- Aktif sorumluluk üzerinde durur.
- Uygulamalı aktiviteler ile geniş bir öğretme ve öğrenme teknikleri aralığını kullanır.

ÇEVRE HAKKINDA KAMU BİLİNCİ İHTİYACI

- Günümüz dünyasında sanayileşme ve artan "tüketen nüfus" nedeniyle doğal kaynaklar hızla kullanılmakta ve çevremiz insan faaliyetleri tarafından artan bir şekilde olumsuzlaşmaktadır. Bu nedenle çevreyi koruma ihtiyacı oluşmaktadır.
- Gazete, radyo, televizyon vb. kitleli medyaların rolü de insanları çevre konusunda bilinçlendirmede çok önemli durumdadır.

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI

<https://egitimkolektifi.com/cevre-okuryazarligi-nedir-neden-onemlidir/>

Çevre okuryazarlığı, bireylerin kendi çevreleri ile ilgili davranışlarını olumlu yönde geliştiren, diğer bireylerle ve doğayla olan ilişkilerini sürdürülebilir bir ortamda gerekli günlük ve uzun zamanlı eylemleri yapmalarını sağlayan anlayış, bilgi, beceri ve tutumlarının tümüdür.

[https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/207753#:~:text=Roth%20\(2002\)'ye%20g%C3%B6re,bilgi%2C%20beceri%20ve%20tutumlar%C4%B1n%C4%B1n%20t%C3%BCm%C3%BCd%C3%BCr.](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/207753#:~:text=Roth%20(2002)'ye%20g%C3%B6re,bilgi%2C%20beceri%20ve%20tutumlar%C4%B1n%C4%B1n%20t%C3%BCm%C3%BCd%C3%BCr.)

Çevre okuryazarlığı, bireyin parçası olduğu ekosisteme dair bir kavrayışını geliştirmek; böylece hem doğa hem de toplum ve gelecek kuşaklar için sorumlu tercihler yapabilecek bilgilerle donatılması olarak tanımlanıyor.

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI

İnsanlarda çevre okuryazarlığını belli bir düzeye kadar geliştirmek çevre eğitiminin amacıdır.

Çevre okuryazarlığı;

- nominal (sözde),
- fonksiyonel (işlevsel) ve
- operasyonel (eylemsel)

olmak üzere üç çalışma seviyesine ayrılır (Roth, 1992).

<https://www.felsefe.gen.tr/cevre-okuryazarligi/#:~:text=Nominal20konusudur.>

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI

Nominal (sözde) çevre okuryazarlığı:

Çevre hakkındaki temel terimlerin birçoğunu anlayabilme ve karmaşık olmayan ifadeleri tanımlamayı içerir.

Nominal seviyedeki kişiler, insanların doğa üzerindeki etkisinden endişe duyar, doğal sistemlere yönelik saygı duygusunu geliştirirler. Bununla beraber bu kişilerde çevreye yönelik farkındalık ve duyarlılık gelişimi söz konusudur. Aynı zamanda bu bireyler doğal sistemlerin nasıl işlediği konusunda ve sosyal sistemlerle doğal sistemlerin nasıl etkileşime girdiği ile ilgili temel düzeyde bilgilere de sahiptirler. Bu kişiler doğa ve toplum arasındaki temel çatışma noktalarını algılayabilir. Çevre ile ilgili sorunları tanımlama ve önerilen çözümleri takdir etme, onaylama gibi özellikleri söz konusudur.

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI

Fonksiyonel (işlevsel) çevre okuryazarlığı:

İnsan ve doğal sistemler arasındaki etkileşimler hakkında daha geniş bilgi ve anlayışa sahip kişileri belirtir. Bu kişiler en az bir ya da daha fazla sistem arasındaki olumsuz etkileşimin farkındadırlar ve bunun için endişe duyarlar. Bu kişiler birincil ve ikincil kaynakları kullanarak bilgileri analiz etme, sentezleme ve değerlendirme becerilerine sahiptirler. Bir sorun hakkında sağlam kanıtlar gösterebilir kişisel ve etik değerlerini işin içinde kullanırlar. Duygularını ve bilgilerini başkalarıyla paylaşırlar. Kendilerini ilgilendiren konularda sosyal ve teknolojik değişimin başlatılmasında temel stratejik bilgilerini kullanırlar. İşlevsel çevre okuryazarlığı, nominal okuryazarlığın bilgisine ek olarak, bir dizi ekolojik, ekonomik, coğrafi, dini, eğitimsel ve politik süreç hakkında bilgi ve anlayışa sahiptir ve insanların doğal sistemler üzerindeki etkilerini anlayabilirler. Problemleri ve sorunları analiz edebilir, birincil ve ikincil kaynakları kullanarak sorun ve konuların araştırılmasında temel becerileri gösterirler. Çevre sorunlarını çeşitli açılardan inceleyebilir, alternatif çözümleri değerlendirebilir, temel risklerin analizini yapabilirler. Bununla beraber yaratıcı ve kritik düşünme becerileri ile diğer insanlarla iş birliği içerisinde çalışabilme becerilerine sahiptirler.

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI

Operasyonel (eylemsel) çevre okuryazarlığı,

Çevreye yönelik yapılan eylemlerin etkilerini ve sonuçlarını değerlendirebilen kişilerdir. Bunlar ilgili bilgileri toplar, sentezler, alternatif bilgiler arasından seçim yapar, sağlıklı bir ortamı devam ettirmek ve geliştirmek için faaliyette bulunur. Operasyonel çevre okuryazarı kişiler özellikle çevre sorunlarının önlenmesi ve giderilmesi için her türlü faaliyette bulunmaktan kaçınmazlar. Çevreye yönelik sorumluluk duyguları yüksek düzeydedir. Çevresel sorunların çözümünde bilimsel araştırma süreç becerilerini kullanırlar, çevresel konularda farklı inanç ve değerlerin oynadığı rolü bilirler, çevreye yönelik farkındalık ve duyarlılıkları gelişmiştir. Çevreyi korumak için aktif katılım gösterirler, kişisel davranışlarının etkileri açısından çevreye karşı sorumluluk hissederler, insanların öğrenme stilleri ve değer sistemlerine saygı duyarlar. İnsan faaliyetlerini yaşam kalitesi ve çevre üzerine olan etkisi açısından değerlendirirler.

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI

İnsanlar “farkındalık, kaygı, anlama ve eylem” içeren aşamalarda çevresel okuryazarlık seviyelerini geliştirebilirler. Farkındalık, insan ve doğa etkileşimlerinin ve bunun sonuçlarının duyuşsal, bilişsel veya her iki yolla algılanmasıdır. Kaygı, insan doğa etkileşimlerinin olumsuz sonuçlarının algılanarak bu etkileşimlerde bazı değişikliklerin yapılması gerektiğine olan istek anlamındadır. Anlama, insan ve doğa etkileşiminin şimdiki ve gelecekteki sonuçları hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olmaktır. Eylem, insan doğa etkileşiminde olumsuz sonuçları azaltan veya gideren davranışlar göstermek şeklinde ifade edilmiştir (Roth, 1992).

<https://www.felsefe.gen.tr/cevre-okuryazarligi/>

ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI ÖLÇEĞİ

<https://toad.halileksi.net/olculen-ozellik/cevre-okuryazarligi/>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192336>

<https://toad.halileksi.net/olcek/yetiskinler-icin-cevre-okuryazarligi-olcegi/>

EKOLOJİK OKUR YAZARLIĞI

Ekolojik okuryazarlık ve çevre eğitimi nedir?

Ekoloji okuryazarı olan bireyler kişisel hayatlarında, yaşamın nasıl mümkün olduğuna ve işlediğine dair kazandığı farkındalıkla hareket ederler.

Ekolojik okuryazar bir birey; ihtiyaç tanımını yapar ve ihtiyacı olan kadarını tüketir.

Ekolojik okuryazar bir ebeveyn; çocuğunun beslenmesi, yaşam alanı, okulu, sosyal çevresi gibi süreçlerin doğa ile uyumlanmasına dikkat eder.

Ekolojik okuryazar bir genç; özel ve iş hayatına yön verirken tüm canlı yaşamını gözetme gayreti içinde olur.

Ekolojik okuryazar bir öğretmen; doğanın bir parçası olduğunun farkına vararak öğrencilerin öğrenme sürecini doğa deneyimleri ile destekler. Bütüncül bir bakış açısına sahip olur.

Ekolojik okuryazar bir manav; sattığının kimyasalsız, doğal ve insan sağlığına uygunluğuna dikkat eder.

<https://www.yesildusunce.org/ekolojik-okuryazarlik-egitimi>

ÇEVRE EĞİTİMİ AMAÇLARI

- Çevre hakkında gerekli, doğru ve net anlayışları oluşturmak
- Küçük yerleşimlerden, küresel düzeylere kadar doğal, sosyo-ekonomik ve politik sistemler arasındaki karşılıklı ilişki kavramlarını oluşturmak
- Araştırma, geliştirme ve üretim süreçlerini bütünsel olarak tasarlamak ve yürütmek
- Biyoçeşitlilik kavramını geliştirmek
- Acil yerel çevre sorunlarını belirlemek ve çözmek için bilgi ve becerilerin geliştirilmesi
- Ödül kavramını anlamak ve kişisel yaşam tarzlarına yansıyan eleştirel düşünmeyi, derinlemesine düşünmeyi ve karar vermeyi motive etmek

YAYGIN ÇEVRE EĞİTİMİ

- Sergiler, çalıştaylar, seminerler ve eğitim programları
- Kitap, kitapçık, broşür, poster şeklindeki yayınlar
- Gezici sinema, video ve görsel-işitsel şovlar ve dersler.

RESMİ OLMAYAN ÇEVRE EĞİTİMİ

Print media

Visual media

Audio tape

Video cassette

Short films

- Yazılı Medya
- Görsel medya
- Ses bandı
- video kaset
- Kısa filmler

Çevre eğitiminin önemi

- EE çocuk ve yetişkin için kendini gerçekleştirme ve sosyal gelişim için çok önemlidir. Yaşamın ve sağlığın sürdürülmesine yardımcı olur. Kendini korumada ve insan ırkının korunmasında.
- Doğadaki farklı besin zincirlerini ve ekolojik dengeyi anlamaya yardımcı olur.
- Çevrenin geçim sağlamak ve maddi bir kültürü geliştirmek için nasıl kullanıldığını anlamaya ve takdir etmeye yardımcı olur.
- Enerji Verimliliği, doğayı ve toplumu takdir etmeye ve bunlardan keyif almaya yardımcı olur.
- İnsanlığın acil refahının yanı sıra uzun vadede sistematik bir şekilde çevreyi değiştirmeye yönelik ilgiyi teşvik eder.
- Nüfus patlaması, doğal kaynakların tükenmesi ve çevre kirliliği sorunlarına dikkat çeker ve çözüm yöntemlerine ışık tutar.

Çevre eğitiminin rehber ilkeleri

UNESCO'ya göre, EE'nin yol gösterici ilkeleri aşağıdaki gibi olmalıdır:

1. EE sürekli ve zorunlu olmalıdır.
2. Çevrenin fiziksel, kimyasal, biyolojik ve sosyo-kültürel yönlerini dahil ederek disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olmalıdır.
3. EE, başlıca çevre sorunlarının yerel ve ulusal bakış açısından incelenmesinin değerini ve gerekliliğini teşvik etmelidir.
4. EE çevre sorunlarının karmaşıklığını ve sorun çözme becerilerinin eleştirel düşüncesini vurgulamalıdır.

Çevre eğitiminin rehber ilkeleri

5. EE, sürdürülebilir kalkınmanın önemini vurgulamalıdır. Ben. e, çevreyi bozmadan ekonomik kalkınma.
6. EE, öğrencilerin çevresel zararları en aza indirmek için önerilen geliştirme projelerine çevresel etki analizini dahil etmelerini sağlamalıdır.
7. EE, öğrencinin çevre sorunlarının belirtilerini ve gerçek nedenlerini keşfetmesine yardımcı olmalıdır.
8. EE, çevrenin önlenmesi ve çevre sorunlarının kontrolünde uluslararası işbirliği aramanın gerekliliğini vurgulamalıdır.

9. Dersin sonu...